

Posamezne številke:
Navadne Din —75,
ob nedeljah Din 1.—

TABOR* izhaja vsak dan, razven
nedelje in praznikov, ob 18. uri z
datumom naslednjega dne ter stane
mesečno po pošti D 10.—, za ino-
skematvo D 18.—, dostavljen na dom
D 11.—, na izkuznice D 10.—,
inacratl po dogovoru.

Narocila se pri upravi "TABORA"
MARIBOR, Jurčičeva ulica številka 4.

Postnina plačana v gotovini. Cena današnje številke 1'50 Din.

TABOR

Posamezne številke:
Navadne Din —75,
ob nedeljah Din 1.—

UREDNIŠTVO se nahaja v Mar-
iboru, Jurčičeva ul. št. 4, I. nad-
stropje. Telefon interurb. št. 276.
UPRAVA se nahaja v Jurčičevi
ulici št. 4, pritličje desno. Tele-
fon št. 24. — Št. št. postnočkova
račun št. 11.781.

Na naročila brez denarja se ne
ozira. — Rokopis se ne vrača.

Naslov

Maribor, nedelja 26. julija 1925.

Leto: VI. — Številka: 167.

Zadnji dan debate o vladni izjavi.

Govori Trifunovića, Pribičevića in Davidovića.

Beograd, 25. julija. V skupščini se je nadaljevala napeta debata o vladni deklaraciji. Seja je bil odprta ob 9.30. Prvi je govoril ministar Miša Trifunović. Slavil je sporazum in izrazil zadovoljenje, da ga tudi Davidović pozdravlja, četudi ne veruje, da bo trajen. Protiv se samo Trumbić, Spaho in Pribičević. Pribičević je protestiral, češ, da to ni sporazum Srbov in Hrvatov, temveč sporazum dveh strank. Trifunović je tudi hvalil politiko Stojana Protića. Dejal je, da je bilo napačno, da sta se ustanovili zajedničarska in davidovičevska stranka. Tekom govora sta se ponovno sporekla Trifunović in Pribičević. Slednji je očital, da je porazum nemoralen in da se je celo Pašić izrazil o njem v tem smislu. Trifunoviću je odgovoril dr. Trumbić, ki je zlasti naglasil, da ni bilo ljudstvo vprašano, ali ho-

Velik požar v Oslu.

Oslo, 24. julija. Danes je tukaj zbruhnil ogromen požar, ki je uničil del mesta in povzročil milijonsko škodo.

če sporazumi ali ne. Nato mu je odgovoril še Pribičević in opozoril, da je sporazum vzbudil nezadovoljstvo med ljudstvom. Kritiziral je posamezne odstavke vladne izjave in očital stališče, ki ga zavzemajo samostojni demokrati nasproti vladi.

Govoril je zopet Ljuba Davidović, ki je obsežno razmotrival politično stran sporazuma s Hrvatii. Da niso tudi Slovenci udeleženi, so krive politične razmere v Sloveniji.

Po Davidovičevem govoru je bilo glasovanje o deklaraciji, čigar rezultat pa še ni znan.

Beograd, 25. julija. Politični krogi širijo vest, da bo Stjepan Radić potoval v Karlove Vary in zaprosil Pašića za mandat. Radićevci so mnenja, da mu mandat gre, ker je bil proces aboliran.

Stjepan Radić.

Marginalije o najveselejšem politiku v Jugoslaviji.

Maribor, 25. julija.

O nobenem našem človeku se ne sliši in ne piše toliko kot o Stjepanu Radiću. Čudna usoda mu je naklonila nečuvno popularnost. Vendar pa ne smemo pozabiti, da je Radić zaslovel šele v Jugoslaviji. V prejšnjih časih ni bil kdove kako znan. Kot visokošolec je študiral v Pragi in bil tovariš in sodružnik Svetozarja Pribičevića. Oba sta pripadala isti generaciji hrvatskega inteligentnega naraščaja, ki je občutila na sebi vso težo khuenovščine, ki pa je spoznala, da se tega strupa ne bo dalo odstraniti s tradicionalno hrvatsko politiko. Treba ho prebuditi ljudske množice in jih vpreči v politične boje; politika bodi realna in vseskozi demokratična! V tej luči se je tudi srbsko-hrvatski spor videl drugačen. Svetozar Pribičević in Stjepan Radić sta bila oba pod vplivom nove češke politike in njuna ideologija se je oblikovala v precejšnji meri po Masarykovih smernicah.

Toda v politiki je glavno — človek. Tako se je tudi tu kmalu opazila različenost temperamentov. Pribičević je šel v ravni orti naprej, Radić — veliko manj uravnovežen, nemiren, poln fantazije in zamosa — pa je skakal križ-kračem. Tako je še danes. Pribičević je strogo logičen, dosleden, nepopustljiv — Radić je predvsem demagog; rad je, če ima veliko ljudi okoli sebe, ki mu ploškajo, vzklikajo in pojejo. Rad zažiga maso in se igra z njenimi čustvi in nagibi.

Radić se je na Češkem oženil in je pisal v češke liste prav zanimive članke. Hrvatim je spisal prav dobro češko slovnico; še malo pred vojno je »Hrvatska Matica« izdala njegovo knjigo o Čehih. Študiral je v Parizu in si nabral ogromno znanja. To znanje razodevajo njegove knjige »Savremena Evropa«, »Moderna kolonizacija i Slaveni«, »Financijska znanost« in druge, ki jih je vse izdala Hrvatska Matica. Vrhu tega je bil Stjepan Radić velik panslavist. Na vduševal se je za Rusijo; njegov brat dr. Ante je propagiral učenje ruskega jezika in Stjepan je romal v Rusijo kot na božjo pot.

In njegova politika? Večen križ krač. Udeležil se je kronanja Petra Karadjordjevića in ga pozdravil kot jugoslovan-

skega kralja. Pozreje je začel prezirati Srbe in se zanimati za Bolgare. Nekega dne so se mu zamerili Rusi in se je jel v nemati za Poljake. Če se je za kaj navdušil, je bil kakor v ognju. Ustanovil je Hrvatsko seljačko stranko, ki je bila zdrava in za hrvatsko kmečko ljudstvo potrebna organizacija, ker je začela organizirati zadružništvo, uvajati pravo demokracijo in širiti med ljudstvom ne pretirana agrarno-socialna načela. Radić je bil izvoljen za poslance, a ni vztrajal dolgo na ravni liniji. Užival je, če je mogel izzvati kako saborsko senzacijo. Rad je delal reklamo zase. Bil je najnemirnejši duh v saboru, a tudi najmanj zanesljiv. Nazadnje so se nasprotniki in prijatelji preverili, da ga ni vzet resno, še manj pa tragično. Med tem je bil že zavrgel načelo srbo-hrvatskega narodnega jedinstva, ki ga je visoko povzdignila Supilo-Pribičevićeva srbsko-hrvatska koalicija in je postal samohval kakor kak Starčević. Odtod je srečno prijadral k habsburškemu dvoru; ob izbruhu svetovne vojne mu je spesnil himno. Zanosno, kakor je govoril pozneje o hrvatski republiki ali o sovjetski Rusiji ali sedaj o veliki državi vseh južnih Slovanov, o najdivnejšem narodu v Evropi (Srblji in Hrvatih), je govoril tiste čase, da je Avstrija večna in da so avstrijski Slovanci isto drugi tip Slovanov ko neavstrijski. Ti »Avstroslavi« morajo živeti v tesnih stikih in v skladu z Nemci. Vsekdar zanosno, navdušeno, v superlativih... Močne barve, vse pisano.

Saj ni mogoče navesti, kaj vse je Radić proglašal za svoje prepričanje, mačelo in nazor in kaj je zagovarjal s temperamentom fantasta. Zdi se, da so Radiću ideje zgolj nekake igraške, ki se jih naveliča kot otrok; so kakor toa-lete bogate dame, ki jih nosi z užitkom radi njihovih živih barv in interesantnih krojev. Zakaj Stjepan Radić je človek, ki ljubi življenje. Rad ima dobre pojedine v obilici mesa in testa, ljubi močna vina in rakijo, tamburice in enre. Ima mnogo otrok. Po postavi je čokkat, rejen; obraz mu razodeva polnost in dobro voljo. Nekaj pristno kmečkoga in še največja je v vsem njegovem značaju; literarno bi rekli: Hamlet mu je docela tui, najbližji je dom Quijota, a s to razliko, da ne živi v srednjeveški-viteško-meniški Španiji, ki je morala in

hotela veliko stradati, marveč živi v Hrvatski, deželi kruha, mesa in vina, deželi tamburice in veselih devojk.

Po prevratu je bil križ z njim. Saj je sam čutil, da se je v avstrijskanstvu silno zaletel. Ko je videl, da je popolnoma poražen, se ga je lotilo tisto, čemur pravijo psihologi resentment, neke vrste zagrenelost. Kljubovalno — ali kakor pravijo Hrvati in Srbi »iz imeta« — se je bil postavil v opozicijo napram Narodnemu Vijeću in se avija-tičarsko pomikal vedno dalje na levo. Tu si je začel nadevati razne maske, predvsem »republikansko« in »protisrbsko« ter je z divno umetnostjo demagoga zvalil k sebi skoraj vse lahkovorno hrvatsko ljudstvo, ki je bilo z njim vred poraženo in še v oblasti »svoje psihoze«. To »politiko« dobro poznamo in sigurno je, da je storila mladi, nekonsolidirani državi veliko slabega. Jasno pa je bilo že izpočeka, da se to politično sejmišče ne bo držalo in bo nekega lepoga dne konec političnih orgij. V inozemstvu so vzeli Radića silno resno in tragično, v Beogradu so se mu poznavalci razmer smejali. Reči moramo, da je Svetozar Pribičević dobro poznal svojega nekdanjega tovariša. Vedel je, da bodo nekega dne počile vse strune na Stipičini politični tamburici. Zato je šel dosledno po ravni liniji naprej. In glej: danes je Radić, ta »strahoviti« Radić pravzaprav na isti politični poti kot Pribičević!

Angleški politik Lloyd George pravi, da je za politika izredno dobro, če ima humoristično žilico. Balfour je pa mnenja, da mora biti politik dober, treniran športnik, pripravljen vedno na nasprotnikov napad. Naš Radić je nedvomno dober humorist, tudi in zlasti takrat, kadar mu je treba. Kot demagogu mu ta lastnost lepo pristaja. Od sporta pa si je izbral akrobatiko ali — če hočete — aviatiko. Zmeraj lahko pričakujete kak skok, kako bravuro v preokretu, kako igro, ki se ji niste nadejali. Ima bogat repertoar in ml vemo, da s potjo na dvor in v Beograd še ni bil izčrpan.

V Beogradu so imeli veselje z njim. Pa pustimo to i njemu i Beogradčanom; redkokdaj namreč skrbje politika za takšno neposredno zabavo. Poglejmo samo Pašića; ni ga bolj molčečega politika kot je naš Baja. Bivši urednik »Times«, Stead pravi, da je Angleže jezil ali pa dolgočasil. Pomislite; Angleže dolgočastiti! Zato je bilo prav, da je Radić ob svojem posetu v Beogradu pokazal toliko zgovornosti in dobre volje! Če bi bilo po njegovem, bi bil izpremenil vso Jugoslavijo v paradiz, kjer bi se samo »grlili in ljubili«, igrali na tamburice in jedli pod hrvatsko zastavo purane, a stregle bi nam devotke v narodnih nošah. Samo da bi ta paradiz kmalu minil, zakaj Radić bi nas bil medtem poklonil Moskvi ali morda preropenim Kitajcem, sam pa bi z največjo zgovornostjo poveljeval nov »sporazum« in vpil kakor v cirkusu: »Živio! Živio!» B.

Dnevna kronika.

— Himen. V Ptuj se je v soboto poročil okrožni zdravnik g. dr. Matko Mrgole z gospodično Pavlo Senčar iz ugledne voletrgovčeve obitelji. Starešini sta bila nevestin svak g. dr. F. Lašič, odvetnik iz Maribora, in okrajni sodnik g. A. Mrevlje, zaročene mlajše nevestine sestre. Obilo sreče!

— Beograjska anekdota o Radiću. Radić, ki je kratkoviden in ne spozna ljudi, se je v Beogradu tako navadil stiskati roke, da je v kavarni »Paris« natakarju, ki ga je vprašal, kaj želi, podal roko in jo krepko stisnil: »Živjeli! I vi živjeli!« — Radićev sin Vlatko čaka očeta. Pride novinar in začne z njim razgovor. — »No, kaj pa je govoril Stjepan Radić, ga vpraša. — »Kaj govori tata, je težko reči. Bravo in — pikalo!« — Neki novinar sedi z Radićem v kavarni in zahteva več sladkorja. Kava mu je pre-

malo sladka. Radića, ki je vaju rakaje in ne mara sladkobe, je to razvnelo in začne dolg govor proti sladkorju. To je buržoaska navada — pravi — pri nas bo treba uvesti davek na sladkor! Ni govoril dalje ko pol ura. Medtem je novinar stokrat obžaloval, da je naročil kocko sladkorja. Zakaj kava mu je bila kljub sladkorju grenka, ali pa se je vsaj obraz grenko skremžil. Radić je govoril... »No kaj takega Radić se v Zagrebu ni doživel.« je rekel star Beograjčan, ki je tudi v množico vred vzklikal spokorjenemu republikancu in »puntarju«. Sedaj lahko vidi, da nismo batinaši, marveč mirotvorci. — Drugi pa se je namrdnil, rekoč: »Lepo, lepo, zdaj smo navdušeni zanj. Toda naj se ta medved spet razdivja — težko njemu, če pride tedaj na našo prestolniško kaldrmo!...«

— Polomija separatizma, ki je bil še pred enim letom zarochen, še bolj pa samozavesten, je taka, da noben nasprotnik ni pričakoval enake. Najglasnejši dokaz je podala včerajšnja skupščinska seja, na kateri je govoril dr. Trumbić. Kakor smo že sporočili, je dr. Trumbić vehementno udrihal po radićevcih in radićevci so ga vztrajno odklanjali, češ, da ni upravičen govoriti v imenu Hrvatov. Ta prizor je bil tako pikanten, da prekaša vse, kar jih je videla naša skupščina od ujedinjenja sem. Ko je bil dr. Trumbić več ko dve leti kr. zunanji ministar in eden najdogovornejših činitelev v naši državi, so mu radićevci neprestano očitali, da nima hrvatske legitimacije in da ne sme govoriti v imenu Hrvatov. Ubogega Trumbića je to nazadnje spravilo iz ravnotežja in po dolgih ovinkih in po težkem političnem saltomortale je nazadnje srečno obhčial v radićevskem »narodnem zastopstvu«. Radić je skesanca navdušeno sprejel in Trumbić se mu je ponudil za zagovornika, ko je Stipica padel iz Zeneve (t. j. mišije luknje) v zagrebški preiskovalni zapor. Sedaj pa tak preobrat! Trumbić je po dolgi metamorfozi iz unitarista in monarhista postal radićevci, radićevske bube pa so se ob istem času »slekle« in na jugoslovanstvo solnce so pričrli mladji monarhisti in unitaristi! Trumbiću je sedaj težko iti iz republikanskega metulja v monarhistično hubo in se pomladiti. Prizor za bogove je, da ona ista večina hrvatskega naroda, ki jo je Trumbić poveljeval in radi katere je postal republikanec, očita sedaj Trumbiću, da ni upravičen govoriti v imenu Hrvatov. Kot monarhist ni bil, kot republikanec ni upravičen — zlodija, to je že za g. dr. Trumbića preveč! Pa radićevci imajo prav; Trumbić danes zastopa neznamno manjšino Hrvatov in samostojno demokratska stranka ima večjo pravico govoriti v imenu Hrvatov, nego Trumbić Bazala, Zamjé et consortes.

— Iz Vuhreda. Domače prost. gasilno društvo priredi dne 2. avgusta ob 8. uri popoldan na šadonosniku g. Widmošaja svojo vrtno veselico; svira vojaška godba iz Maribora. Posetite prireditelva našega obmejnega društva.

— Velika neurja in nevihte v Avstriji. V četrték se je nad Dunajem vtrgal oblak. Strašni nalivi, ki so trajali do polnoči, so predrlj strehe. Voda je drla v kleti ter napravila veliko škodo. Požarna bramba je morala pomagati v 80 primerih. Še večjo škodo je napravil isto noč vihar na Gornjem Avstrijskem, zlasti v okolici Linza. Vsešč strele je nastalo 12 požarov, ki so uničili veliko gospodarskih poslopij. Visokost škoda so trpele tudi električne in telefonske naprave.

— Dežni plašč izgubil. Dne 24. t. m. je izgubil državni nastavljenec na cesti od Sv. Vida do postaje Grobelno svoj dežni plašč. Pošten najdatelj naj ga odda proti primerni nagradi v restavraciji Vuga, Grobelno.

— Povodom otvoritve liške železnice in Jadranske izložbe so izšli današnji zagrebški listi v povečanem obsegu in prinašajo zanimivo gradivo o pomenu te proge, zlasti glede ožje zveze med našim primorjem in zaledjem. Splošno ugotavljajo, da je dogotovitev liške železnice velik uspeh naše države in posebej še

prometne politike in da ž njo ne bo pridobila samo Dalmacija, ampak tudi vsa ostala država. Otvoritev bo zelo slovesna in jo bodo v Splitu proslavili kot velik narodni praznik. Kralj pri otvoritvi ne bo navzoč, kakor se je poročalo prvotno.

— Oddaja del. — Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 10. avgusta t. l. ponudbe za oddajo: 1. pleskano mostovne konstrukcije mostu čez Savo pri Črnučah; 2. poprave borovniškega viadukta in 3. voženi pri progovni sekciji Ljubljana gl. pr. — Predmetni oglasi so v pisarni zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.

— Direktni vlaki iz Ljubljane v Split. Direkcija državnih železnic sporoča, da bo uveden na progi Ljubljana—Split direktni vlak. Vlak odhaja iz Ljubljane ob 13.30 uri in pride v Split ob 8.45. Odhod iz Splita ob 19.40 uri, prihod v Ljubljano ob 14.40. Od Karlovca naprej je ta vlak brzovlak.

— Francoski učenjak proti opičjemu procesu. Francoski list »Quotidien« je priobčil protestno pismo francoskih manstvenikov, ki odločno protestirajo proti »opičjemu procesu« v Daytonu. Ta proces smatrajo kot omejitve svobodnega mišljenja, do katere nima pravice nobena niti politična niti verska oblast. Izjavljajo, da je namika o evoluciji danes že tako trdna, da mora z njo računati vsak znanstvenik.

— Umetno gnojenje s pomočjo zrakoplovov. Ruska letalska družba »Aviochim« dela v moskovski guberniji poskuse, da bi z zrakoplovov gnojila njive. — Poskusi so dobro uspeli. Pognojili so iz ozračja že okoli 2000 oralov z umetnimi gnojili.

— 93 let dela v tovarni. V Kremčuki v Ukrajini so slavili delavci redki jubilej. Delavec Šerbin, ki je bil rojen l. 1820, dela v tovarni že celih 93 let in še sedaj ne misli zapustiti tovarne. Preživel je 5 carjev in tri revolucije.

— Novo mesto v Sibiriji. Na levem bregu Aldana so zgradili Rusi novo moderno rusko mesto. Aldansk. Prebivalstvo se stalno množi. Oktobra 1923 je bilo 350 oseb, oktobra 1924 3.700, sedaj jih že je nad 12.000.

PROTI ODEBELOSTI deluje s kolosalnim uspehom samo »Vilfanov čaj«. Dobiva se v vseh lekarnah in drogerijah. Proizvaja laboratorij D. Vilfan, Zagreb, Ilica št. 204. 1225

Društvo učiteljev glasbe v Ljubljani.

Ustanovimo učiteljski pevski zbor!

Moderne zborovske skladbe zahtevajo glasbeno naobraženih pevcev, ki se lahko ne glede na tehnične in harmonične težave umotvorov poglode v njihovo vsebino. Najinteligentnejše in najboljše pevce moramo iskati med učitelstvom. Zato more biti zbor, ki bi mu tvorilo jedro učitelstvo, gojiti moderno glasbo kar najuspešneje. Dokaz temu zbor učiteljev v Julijski Benečiji, ki se je v nekaj letih popolnoma uveljavil nele pri rojajah, temveč tudi pri Italijanih samih. Dejstvo, da je našla slovenska pesem vse priznanje pri naših narodnih sovražnikih, je izredno velik uspeh ne

glede na to, da nudi pesem pomoč tudi našim zatiranim bratom. Kaj premore dobro organiziran učiteljski zbor, pričeva tudi zbor moravskih učiteljev. Delovanje tega zbora je bilo tako uspešno, da je odločilno vplivalo na produktivno češko glasbeno umetnost. Odprl je skladateljem nove perspektive in nastale so mogočne, širokopotezne zborovske skladbe z instrumentalno vpeljanimi glasovi, ki so v čast vsemu češkemu narodu. Ta zbor je bil tudi eden glavnih činiteljev, ki je pomagal dvigniti ugled češkega naroda na podaj svetovne kulture.

Pri nas čaka nešteto krasnih skladb moderne koncepcije na izvajanje. Pretežke so za naše zборе, ne bi pa bile pretežke za zbor glasbeno naobraženih pevcev. Zato je dolžnost našega učitelstva, da tu zastavi svoje moči in pomaga moderni slovenski pesmi na noge.

Učitelstvo je dosedaj mnogo storilo za prosep umetnosti. Iz njegovih vrst je izšla cela vrsta glasbenikov, dandanes je veliko zborov v rokah učiteljev. Tudi med produktivnimi glasbeniki zavzemajo učitelji prva mesta. Koliko več bi učitelstvo med narodom šele lahko storilo, če bi imelo priliko, uriti se v skupnem pevskem zboru! Ostalo bi v stalnem stiku z glasbenim svetom, zasledovalo bi razvoj glasbe in pridobilo mnogo glasbenega znanja, ki mu ga ni mogla nuditi šola v kratkem času študija. Edina ovira je oddaljenost pevcev od skupnega centra. V tem oziru naj nam bodo zopet vzor tovarišice in tovariši na Goriškem, ki se pod neprimerno težjimi razmerami ustanovili svoj zbor in vztrajajo na začratni poti kljub največjemu političnem, terorju in gnotnim žrtvam.

Društvo učiteljev glasbe v Ljubljani si je stavilo nalogo, da organizira pod svojim okriljem zbor učiteljev, in vabi vse, ki imajo voljo, k sodelovanju. V prvi vrsti reflektiramo na one, ki morejo v tehničnem oziru sami svoj glas nastudirati in imajo primeren pevski organ. Prijave z navedbo glasu in natančnega naslova sprejema do 15. avgusta društveni tajnik A. Grömbing, Čajzova cesta 9. Podrobna navodila pošljemo vsem priglasišnim pevcem in pevcem med 15. in 25. avgustom. Naše društvo in zbor imata pred očmi samo kulturne glasbene cilje, zato izključujeta vsako politiko. Računamo pa z ozirom na kulturno zgodovino našega učitelstva, ki je na vseh poljih stalo vedno v prvih vrstah, da bo tudi sedaj zastavilo vse moči v povzdigo slovenske pevske umetnosti.

V Ljubljani, julija 1925.

Za društvo učiteljev glasbe:

Mar. Bajuk, predsednik. Ad. Grömbing, tajnik.

Upor v Beli Rusiji.

Nezadovoljstvo z rdečim režimom.

Moskovska vlada je proglasila nad Belo Rusijo obsedno stanje in postavila vojna sodišča. Ves mesec junj so se vršili ob rusko-poljski mejni razbojniški napadi. Tolpe vodijo častniki, pa tudi preprosti kmetje. Tolpe so zlasti napadale sovjetske organe in delegate, podirale mostove in uničevale železniške proge in naprave. Zažigali so celo železniške postaje in državna poslopja. V Ploecu so pognali v zrak municijsko skladišče. —

Človeka in vendar je vse njih delo tako podobno človeškemu!

V irisnem siju, na cvetkahi, v poletnem solnčnem jutru se igrajo metuljčki, frfotajo od cveta do cveta, srebajo sladki nektar iz kipečih čaš. Felix, metuljev najlepši, uživa slast in strast mlade ljubezni v razkošju in brezskrbno. Tem ljubezenskim nasladam se udajajo njegove družice in drugi, svet, ki ne pozna skrbi in razočaranj.

V podzemlje je zvalil zeleno se lesketajoči skarabeus svoje bogastvo, velikanško kroglo: kapital, da ga otme pred pohlepom drugih delovnih žuželjk, vali to grudo v notranjost zemlje, da jo skrije, da uživa v zavesti, da je njegova, sam in neomejeno.

Goste vrste črnih mravelj pa nosijo bremena za druge. Enakomeren je njih korak po taktu, ki jim ga na boben udarja slepa mravljica. Delajo in trpe v svojem mravljišču. Zgrudi se prva, druga, tretja; delo ne miruje, ne trpi zastoja, preko njih se vije val delavnih. Ozadje pa dobiva obrise širokih kaminov, boem ne gleda več življenja mravelj, nego življenje, pravo človeško življenje. Slepa mravljica udarja venomer priučeni takt kot enakomerno puhanje lokomobilov, udarjanje jermenov ob jermenice... Zdejci naznani

Pri tem so sovjetski komisariji ugotovili, da se nahajajo med razbojniki tudi beloruski komunisti, ki so napram Moskvi in njeni vladi neprijateljsko razpoloženi.

Mesto Minsk je pretvorjeno v vojaško taborišče. Vedno prihajajo nove vojaške moči. Gradijo se utrdbe, ter zbirajo ogromne množine municije. Objavljena je tudi mobilizacija vseh letnikov od 1890. Policijska je aretirala preko 400 sumljivih oseb, ki jih bo sodilo vojno sodišče. Sovjetski listi prinašajo vesti, da je sovjetska policija odkrila veliko zaroto, ki je imela cilj, da proglasi Belo Rusijo za neodvisno od Moskve.

Mariborske vesti.

Maribor, 25. julija 1925

— m Reprezentantom oblasti, ki se nameravajo udeležiti Jugoslov.-češkoslov. vsških dni v Rogaški Slatini in priti že v soboto v Slatino, nujno priporočamo, da naroče pri zdravilišču ali pri ligi prenočišča. Liga je namreč obveščena, da je treba prenočišča naročiti vsaj za četkom prihodnjega tedna.

— m Zanimanja za Jugoslov.-češkoslov. dni v Rogaški Slatini je posebno veliko radi tega, ker je sedaj takozvana visoka sezona. Zdravilišče je polno izbranega občinstva iz vseh delov naše domovine in tudi iz tujine. V nedeljo prispejo tudi številni nedeljski izletniki iz Zagreba, Ljubljane itd. Tako bo Rog. Slatina polna letoviškega vrvenja, elegancie in lepote, zato bodo oni, ki je ne poznajo in ki se udeležijo omenjene prireditve, spoznali naše letovišče v najugodnejšem trenutku.

— m Informacije za izlet JČHg v Rogaški Slatini. V soboto dne 1. avgusta se vrši v Rogaški Slatini slavnostni koncert in iluminacija zdraviliškega doma. Prenoišče naj si vsak sam naroči pri ravnatelstvu zdravilišča. Skupni odhod izletnikov iz Maribora je v nedeljo dne 2. avg. ob 5.25 uri zjutraj. Rezervirani bodo posebni vagoni. Polovična vožnja Maribor-Rogaška Slatina tje in nazaj stane 30 din. Banket stane 31 Din. Prijave sprejema do 29. t. m. urar g. Fr. Bureš v Vetrinjski ulici. Pripomnimo, da se izleta lahko udeleži vsak Slovan.

— m Društvo stanovanjskih najemnikov za Maribor sklicuje javno sejo za nedeljo 26. t. m. ob 10. uri v kazinski dvorani.

— m Sokolsko društvo v Studencih priredi na praznik, dne 15. avgusta svoj javni nastop, združen z veselico in plesom v vseh prostorih Sokolskega doma. Vsakomur se bodo v spominu lepe prireditve v nekdanj narodno ogroženih Studencih v prejšnjih letih, zato se poziva vse narodno občinstvo, da ta dan poseti Studence in jim pomaga k nadaljnjemu uspešnemu narodnemu delu.

— m Zahvala. Prostovoljno gasilno društvo v Studencih se vsem udeležencem poletne veselice, ki jo je priredilo v Studencih, najiskreno zahvaljuje in prosi za nadaljno podporo in obisk. N 165

— m Nova godba. Pevsko društvo Zarija v Pobrežju je razširilo svoje kulturno delo tudi na glasbeni polju. Posebni godbeni odsek na lok že prav marljivo deluje in bo v nedeljo prvič nastopil v plesni dvorani, na zarjini veselici

2. avgusta pri g. Balonu. Prijdite in čudili se boste!

— m Kdor še ni oženjen, pa bi rad bil se lahko poroči na prav kratak in braj način v nedeljo 2. avgusta na veselici Zarije na Pobrežju pri g. Balonu. Poroča se na amerikaljski način. Velja tudi za dame, ki so se navobile svojega moža in bi rade dobile mlajšega. Zato pa vsi mladi ljudje in zakonski nezadovoljci na veselico Zarije. V slučaju slabega vremena pa prihodnjo nedeljo. 166

— m Grajski kino. Jutri v nedeljo 26. t. m. se zadnjič predvaja kolosalna moderna drama v 6. činih »Grafica Donella« s Henny Porten v glavni ulogi. Film je dosegel tukaj izvanreden uspeh. Od pondeljka 27. t. m. do srede 29. t. m. se predvajajo »Sanje o sreči«, roman baladne plesalke v 8. činih. V glavnih vlogah nastopajo bajna in simpatična grafica Esterhazy, znana po svoji klasični lepoti in svojih kolosalnih toaletah, Harry Liedtke in Elleet. Bajno razkošne dvorane, zapeljivi baleti, zimski šport fenomenalne pokrajine.

— m V restavraciji »Union« jutri v nedeljo velik koncert polnoštevilne godbe »Drava«, med tednom dnevno salonski kvartet. 1541

— m Letošnji teran, za slabokrvne pravorepčane, se dobi v kavarni »Jadrana«. Glej današnji oglas!

— m V tej hudi vročini je prijetno sedeti v čisti hladni verandi v Narodnem domu pri svežem mrzlem pivu in vinu in še hladnejših podzemeljskih prostorih v Štajerski kleti. 1549

— m Kavarna Evropa. Prvorazredna ženska glasba iz Beograda igra vsak večer do 2. ure. Solo in zborna petje. 1514

— m Klub-bar: Prolongira Lenard. Fodor in Sinkovsky s popolnoma novim programom. 1485

Turistika in sport.

— ISSK. Maribor : SK. Čakovec. — Za to tekmo so določeni sledeči igralci »Maribora«: Bergant, Geuer, Hreščak I, Hreščak II, Jakovljevič, Mernig, Senica, Škrobar, Turina, Vesnaver, Vodeb, Vauda, Wagner. — Spremljevalca gg. Platinšek in Radolič. — Igralci imajo biti v nedeljo, dne 26. t. m. ob 8. uri zjutraj na kolodvoru.

— Croatia (Zagreb) : Merkur. Jutri v nedeljo dne 26. t. m. gostuje v Mariboru zagrebški klub Croatia, ki nam je že znan iz tekem z Maribora in Rapidom. Ker je tudi domači Merkur v zadnjem času dosegel častne rezultate, je pričakovati napete in zanimive igre. Pričetek ob 1/8. uri na igrišču Maribora.

— Hazena Rapid : Merkur se vrši na Mariborskem igrišču ob 1/17. uri.

— Službene objave M. O. V nedeljo, dne 26. julija t. l. se vrše sledeče prijateljske tekme v Mariboru: ob 8.30 uri na prostoru I. S. S. K. Maribora: Rapid I. nar.: Maribor I. naraščaj, sodnik gosp. Bizjak, ob 10. uri Maribor 1920: Rapid (komb.) sodnik g. Nemeč; na prostoru Rapida: »Merkur« II. nar.: Rapid II. naraščaj, sodnik g. Kmetec. Popoldan ob 15.30. uri na prostoru Maribora: hasana Rapid : Merkur, sodnik g. Beheim, ob 16.30. uri SK. Croatia, Zagreb: Merkur, sodnik g. Frankl, sportno nadzorstvo g. Zellner, Tajnik.

Spomini s pota.

IV. V Narodnem divadlu.

Na Karlovem mostu. Tu si torej plačal veliko svojo molčečnost ali preveliko družben do kraljice s smrtjo v valovih široke in globoke Vitave, sv. Janez Pomucki! Ali pa si se mešal v politiko in spletkaril kot še danes tvoj naslednik in brat v gospodu Marmaggi in si s tem razsrdil mogočnega Vaclava? Kdo daje odgovor na ta vprašanja? Ne tablica, ki naznanja kralj, kjer so te vrgli v globino, ne valovi, ki se režejo in penijo ob valolomih, ne zvezde, ki se igrajo na gladini. Tudi takrat so videli plavati zvezdice na vodi; ali je bil to res čudež?...

Na bregu pa se širi med domovanji praških patricijev narodno gledališče, hram češke Talije, za Hradčami drugi ponos Pražanov. Pa so lahko ponosni na stavbo, zgrajeno z lastnim denarjem in žrtvami vdrugeč, ko je požar upepelil prvo njihovo svetišče.

Že nekaj večerov vprizarjajo čudovito komedijo: Iz življenja žuželk. Avtora: brata Čapka, režija: K. H. Hilar.

Boem zaid v tajnstveni svet žuželjk. Začudene ga vprašujejo: Kdo si? — Človek! — Človek? Kaj je to? — Ne poznajo

herold bližanje sovražne vojske, mravlje-delavci se spremene v mravlje-borce, inženirja pa v doktorja, ki ženetu v smrt »za sveto stvar« nove in zopet nove legije mravelj. Topot konj, jok in divjanje, streljanje in ubijanje, vsa strašna resnična, a grozna slika življenja na fronti, podana z imenovanjem in doživljem. Za ugaslimi kamini vstaja krvavordeča zarja...

Tudi ta boj ni večer, zrušijo se prestoli diktatorjev, zmagovalne rumene mravlje — rumena rasa — zagospodujejo nad pogorišči in mrtvimi sovražniki. Boj je končan.

Boem gleda novi dan in mlado jutro. Omamlja ga ples vil, ki so se porodile iz jutranjih ros in nevidne luči, v čudovitem baletu rajajo okoli njega. Življenje! Razprostire roke in se zgrudi. Mrtev v svetu žuželjk! — A glej, zopet prihaja od leve, vidi na sceni samega sebe, vidi, da je onl mladenček on sam, da je v življenju živel kot žuželjka, da ni razlike med tem in onim življenjem.

Podati življenje žuželjk na odru, ga uprizoriti s človeškim, drzna misel, vredna bratov Čapek (Karel je avtor znane »R. U. R.«). Pokazuje na žuželjkah vse zablode in skušnjave današnje družbe plastično in brez opešav in srečno objadrati

vse čeri predsodkov in gledalčeve občutljivosti, vse to sta sijajno rešila brata Čapek. Poglobiti se v življenje žuželjk, pri tem pa pokazati družbi vse njene slabosti, to sta avtorja hotela, to je Narodno divadlo s svojo sijajno igro pod nadzorstvom enega avtorjev tudi doseglo. Da je to doseglo, dokazuje večer za večerom razprodano gledališče in redko ploskanje kajti nikdo ne ploska rad lastnim napakam, ki jili zre v skoro žaljivi resničnosti pred sabo na deskah. — Pa saj to je svet žuželjk!

«Lepi dnevi aranyueški so pri kraju...» Na Vaclavskem namesti v Šranovci restavraciji pod fayenmce-kipi se razlega slovenska in češka pesem. Čehi so nam zapeli našo »Slovenec sem« in marsikatero češko narodno in moderno pesem.

Ob slovesu nam manjka besed primerne zahvale za res lepe dni med češkimi brati.

Preko Budějovic in nemške zemlje drvi stroj, ki nas loči od dragih novih prijateljev. V desetih urah smo doma in to nekoliko odtehta neprijeten občutek slovesa od Prage in češke zemlje.

Otvoritev Krekove kože na Ratitovcu, združena z veliko planinsko veselico, se vrši v nedeljo, dne 9. avgusta ob 12. uri, tako da pridejo turisti, ki odhajajo s turističkim vlakom, ravno prav k otvoritvi. Iz postaje Škofja Loka bo ta dan od turistovskega vlaka vozil avtobus (za 25 oseb), ki pripelje izletnike v dobri uri do dolinskega izhodišča Česnjice; odtod le na vrh še 3 in pol ure.

Sokolstvo.

Članstvu mariborske sokolske župe.

Dne 1. in 2. avgusta priredijo jugoslovanske in češkoslovaške lige kot manifestacijski zaključek proslav 75letnice Prezidenta ČSR Masaryka češko-jugoslovanske dneve v Rogaski Slatini. Pri prejšnjih Masarykovih proslavah v mariborski oblasti so častno sodelovala tudi naša sokolska društva. Ker se vrši istočasno v Rogaski Slatini tudi izlet celjskega sokolskega okrožja, poziva predsedstvo MSŽ članstvo, da se udeležijo teh slavnosti, po možnosti v čim večjem številu. Odhod iz Maribora v nedeljo 2. avg. ob 5.27 zjutraj. Polovična vožnja tje in nazaj 30 Din. Banket v zdravniškem domu, za katerega se je prijavit najkasneje do 29. t. m. g. urarju Burešu v Vetrinjski ulici, stane 30 Din. Povratek z večernim vlakom.

Predsedstvo MSŽ.

O telegrafičnem prenosu slik.

Kdo od čitateljev ni še govoril po telefonu z osebo, ki je bila daleč od njega v mestu samem ali celo v kakem drugem oddaljenem kraju? Po žici se prenese s pomočjo električnega toka glas od kraja do kraja. Toda tudi brez žičnih vezi slišimo lahko glas iz najbolj oddaljenih krajev na zemlji. Doma sedi v svoji sobi pri radioaparatu in slediš govorniku v Londonu ali operi v Parizu ali pevcu v Milanu. In vse to s pomočjo onih malih žikateljkov - elektronov, ki razširjajo po znanih steklenih cevah, ki jih imenujemo katodne ali elektronske cevi in o katerih smo že pisali.

Glas slišimo iz razdalje. Ali ne bi mogli tudi videti obraz osebe, s katero govorimo? Že v zadnjem desetletju pred vojno so se pričeli tozadevni poizkusi, vsaj s pomočjo električnega toka po žici kakor pri navadnem telefonu. Z uporabo gorimljenih cevi pa se je po vojni prenos slik po žicah nepričakovano izpopolnil in se s pridom tudi že uveljavil brezžični prenos.

V glavnem moramo razlikovati tri metode za telegrafični prenos slik (slovenski izraz »brzjav« za »telegraf«, ki je itak ne odgovarja popolnoma označenemu predmetu, je tukaj docela neprimeren).

Po takozvani teleavtografični metodi se piše ali riše s tinto, ki slabo ali sploh ne prevaja električnega toka, po kovinski ploščici. Ploščica se ovije okoli kovinskega valja, ki se da vrteti okoli svoje osi. Ob valj drsa kovinska konica, ki se počasi premika v smeri valjeve osi slično kakor pri fonografu, tako da ob-

tipa vse valjevo površje. Kadar gre klinček po kovini, je sklenjen električni tok skozi klinček in valj, kadar pa zadene klinček ob pisavo ali risbo, se tok prekine. Tako prekinjeni tok se prenese po žici na oddaljeni kraj, kjer je primerno prejemalo. Bistveni del istega je valj, ki se vrti z enako hitrostjo kakor valj pri oddajalu, ki pa je pokrit s papirjem, nasičenim z rastopino rumene krevljane soli ali kalijevega jodida. Ob valj drsa takisto klinček. Ko približa tok od oddajala se papir pomodri, sicer pa ostane bel. Tako dobimo v oddaljenem kraju sliko predmeta v modri barvi na belem dnu. Mesto takega elektrokemičnega prejemala uporabljajo tudi elektromehanična prejemala, kjer vtiska klinček sliko v vrteči se valj.

Kot najboljše, zlasti kot najhitrejše, pa se je izkazalo fotografsko prejemalo. Pri tem je bistveni del galvanometer s struno. Med poloma magneta je namreč napeta kovinska žica, ki ima vsredi malo ploščico, ki zapira pot svetlobnemu žarku. Ako gre tok skozi žico, se ista po znanih zakonih premakne ter pusti tako prosto pot svetlobnemu žarku do vrtečega se valja, ki je pokrit s fotografskim filmom. Čim večji je tok, tem večje je tudi prepuščeno svetlobno žarkovje. Na ta način dobimo na valju fotografsko sliko oddaljenega predmeta.

Vse te metode so, kakor že omenjeno, prišle do pravega razmaha šele z uporabo katodnih cevi, bodisi za moduliranje električnega toka pri oddaji ali za ojačanje istega pri prejemu. S katodnimi cevmi se je odprla pot tudi brezžičnemu prenosu slik, ki se v bistvu ne razlikuje od gori opisanega prenosa, le da ni prenašalec električni tok, temveč elektromagnetni valovi.

Druga metoda uporablja gotove snovi, ki so občutljive za svetlobo, predvsem selen, ki spreminja provodnost za elektriko, ako vpadе nanj svetloba. — Prosojna slika predmeta se prilepi na steklen valj, ki se vrti in premika kakor valj pri fonografu. Razlika je v tem, da ne drsa kovinska konica po valju, temveč da vpada nanj svetlobni žarek, ki prodre več ali manj skozi film in steklo na selenovo ploščico, ki spreminja svojo provodnost sorazmerno z jakostjo vpadajočee svetlobe.

Ker se pa te spremembe ne vršijo dovolj hitro, so začeli uporabljati takozvane foto-električne stanice, to so steklene cevi z močno razredčenim zrakov, kjer modificira vpadajoča svetloba pojave razelektrenja.

S temi pojavi se je pečal posebno Tržačan dr. G. Valle, sedaj docent v Turinu, in spričo važnosti, ki jo je zadobil predmet v zadnjem času je nedavno prejel poziv s strani ugledne nemške fizikalne revije, naj izda v celoti v nemškem jeziku vse svoje tozadevne dosežke in publikacije. Z uporabo takih foto-električnih stanic sta tudi družba Marconi in Radio Corporation v Londonu v preteklem letu lahko poslali slike iz Londona v Newyork, seveda niso pri tem štedili ne z denarjem ne s časom.

Za take razdalje pa nista omenjeni metodi najbolj primerna, bolj prikladna je vsaj začasno tretja, neposredna metoda. Po tej se ne prenese slika od oddajala do prejemala, temveč se v oddajalni postaji pretvori najprej slika v navaden žarkovni telegram. Različno jakosti, ki nastanejo pod vplivom svetlob-

nih žarkov v selenu v docela enaki pravi, kakor pri drugi metodi, ne gre do oddaljene postaje in tudi se ne uporabljajo za oddajo elektromagnetnih valov, temveč se z njih pomočjo udarjajo črke v papir. Najbolj temnim točkam na sliki bi odgovarjala črka »z«, nekoliko manj temnim »y«, in tako dalje do črke »a«, ki predstavlja najbolj svetle točke.

Tako v črke pretvorjena slika se odpošilja kakor navadni besedni žični in brezžični telegrami. Pri prejemni postaji morajo črkovni telegram zopet pretvoriti v sliko, kar je mogoče s posebnim pisalnim strojem. Ako udariš pri tem na črko »z«, nastane na papirju večji črni kvadrat, črka »y« pa odtisne manjši črni kvadrat, črka »a« pa pušča polje docela belo. Na ta način se lahko dobi natančno sliko oddaljenega predmeta.

Slike potentakem lahko prenesemo, toda te slike so mrtve kakor fotografije. Ali ne moremo morda s pomočjo elektrike videti tudi živo sliko oddaljenega predmeta; ali ne moremo morda obenem, ko slišimo glas opernega pevca iz oddaljenega mesta, slediti obenem tudi njegovim kretnjam in izrazu njegovega obraza?

Začasno je to še nemogoče, kajti slike, ki jo sedaj dobivamo v nekaj minutah, bi morali dobiti že v eni desetini sekundi. Gotovo so se lažji poizkusi že posrečili in dnevnikarji so ponovno o tem poročali, toda v vseh teh slučajih je šlo za prenos enostavnih gibanj, ne za predmetov, nikakor pa tako kompliciranih predmetov, kakor je na pr. človeško obličje.

Toda kar mi danes mogoče, bo jutri morda že lahka in enostavna stvar.

L. Č. »Edinost«.

Kultura in umetnost.

Nova knjiga dr. Pivka.

Dr. Ljudevit Pivko:

(Rame ob ramenu, 1. knjiga. Zelene odred. 12 slik, 1 karta. Maribor 1925).

Pravkar je izšla iz tiskarne nova knjiga priljubljenega vojnega pripovednika dr. Pivka: »Zeleni odred«. V seriji »Proti Avstriji« je to šesta knjiga, v ciklu »Rama ob ramenu« pa prva.

Knjiga obsega 128 strani in prinaša 13 poglavij. Ni treba še posebej naglašati, da jo odlikujejo vse vrline prejšnjih dr. Pivkovih knjig: zanimivo, kakor v romanu napeto dejanje, gladko in jasno pripovedovanje, ki čitatelja nikjer ne dolgočasni in pa bister jezik. Iz dr. Pivkovih spisov veje nekaka prepričevalna sila: vse, kar nam pripoveduje, je bilo doživljeno, je tedaj pristno in zdravo. Zato so dr. Pivkovi posebno priljubljeno čtivo onih, ki so bili sami na fronti in katerim pisave pripovedovanje obuja že napol pozabljene čase. V dr. Pivkovih spisih pa se tudi zrcali močna osebnost: osebnost modernega oficirja v najboljšem pomenu besede, ki razume svoj čas in svoje naloge.

V tej knjigi nam pisec pripoveduje razne zanimivosti iz leta 1917, tako na pr. o stikih in pogajanjih z laškimi majorjem Finzjem, osobito pa o skupnem vojnem tovarštvu s češkoslovaškimi dobrovoljci i. t. d. Zabeleženih je dolga vrsta interesantnih opažanj o naših ljudeh, o Čehih, o Lahih i. t. d., hkrati pa

neprestano gledamo, kako se v ozadju odigravajo veliki dogodki: na bojiščih se bori za zmago orožje, za zelenimi mizami pa pripravljajo državniki in diplomatje dalekosežne odločitve. Vse to pa je prepleteno s pisčevim zaduščenjem in veseljem, da je jugoslov. akcija uspevala, da se je dobrovoljski pokret širil. Ni bilo več verjetno, da bi tudi v Carzino posejana ideja ne rodila sadu kje drugje — na številnih bojiščih, kjer se je odločevala usoda Jugoslovancev.

Knjigo krasi 12 fotografskih posnetkov. Priporočamo jo najtopleje vsem, ki še niso posegli po dr. Pivkovih spisih: čitateljem njegove prve knjige pa itak ni treba še posebej priporočati.

x **Kritika.** 5. številka ljubljanske revije »Kritike« je prinesla naslednje prispevke: O malih narodih (J. Vidmar). — Spomladanska umetnostna razstava (K. Dobida). — O Cankarjevem »Pohujšanju« (J. Vidmar). — Dr. Fr. Veber: Problemi sodobne filozofije (K. Hribar). Dvoje Finzgarjevih knjig (J. Vidmar). Ljubljanska drama (St. K.). — Concert Glasbene Matice (M. Bravničar). Oslovska čeljust. — Nove knjige.

x **Novinar.** Izšla je 6. številka »Novinarja«, organa Jugoslovanskega novinarskega Udruženja. Posvečena je vprašanju tiskovnega zakona. Na uvodnem mestu prinaša pregled uprave TNU, nato sledi besedilo osnutka tiskovnega zakona, zatem pa protesti, ki jih je vložila novinarska organizacija proti temu osnutku pri vladi, parlamentu in posebej pri ministru notranjih zadev. »Novinar« izhaja po potrebi v Zagrebu.

x **About Edm. Kralj gora.** Iz francoske prestave Kristina Hafner. Ljudske knjižnice 20. zvezek. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Na novo oživljena Ljudska knjižnica se izvrstno uvaja. Takoj za »Kazanom, Volčjim psom«, je izšla kot njen 20. zvezek zanimiva povest o »Kralju gorah«. Povest se vrši pri naših sosedih v Grčiji v času po osvobođenju, ko se država ni mogla na noben način na znotraj urediti, tako, da so morale poseči vmes velesile, ki so »varovale« njeno neodvisnost na zunanji in pomagale pri ureditvi na znotraj. V osvobodilnih bojih Grkov proti Turkom (1821—1829) so sodelovale tudi mnogobrojne prostovoljne čete — imenovane so jih palikare ali itlefte, ki po končani vojni nikakor niso hotele razumeti, da je nastopil čas reda in mirnega dela; iz borcev za svobodo so se spreverčali v navadne tolovaje, ki so prežali na premoženje popotnikov in mirnih prebivalcev; zasvetelo je organizirano roparstvo, kateremu je bila slabotna vlada kos le v majhni meri, poseben še, ker se ni mogla zanašati niti na svoje varnostne čete, ki so bile z roparji pogosto domenejene. S šaljivo, toda jedko satiro nam predstavlja pisatelj te razmere, ki opisuje roparsko četo Kralja gora, Hadžija Stavrosa, in usodo treh ujetnikov, ki so zašli v njihove roke. Bralec se izvrstno zabava in ne more jenjati, dokler ni prebral povesti do konca. Pri tem niti ne opazi, da se je tudi marsikaj naučil. Knjiga je primerne tudi za mladino. Naše knjižnice naj jo takoj naročijo obenem s Kazanom, ako tega še niso storile. Oprema knjige s trobarvno naslovno sliko je zelo lepa, tako, da se bo dobro podajala tudi vsaki zasebni knjižnici. Cena ni visoka.

Hohštaplerji.

Slovenskega izraza za to vrsto ljudi nimamo. Janežič pravi: »bahaški, elegantni slepar, vendar pa Nemeč z besedo »Hohstapler« pove več in natančneje. Hrvaški sociološki pisatelj dr. Mirko Kusnikolajev je prevel spis nemškega kriminalista dr. Eriha Wulffena »Psihologija hohštaplerja« in ga izdal v knjižnici »Društvo«. Tako se lahko ta zanimivi spis tudi pri nas nekoliko udomači, medtem ko je v veliki nemški literaturi ostal vsaj za nas neopažen.

Kdo so »hohštaplerji«? Človek jih v življenju sreča pogosto in veliko. Često se pripeti, da jih spozna šele pozneje, ko jih je to ali ono naključje razkrinkalo. Zakrinkane je težko spoznati. Včasih so jim nasledili najbistroumnejši ljudje. Hohštaplerji so nedvomno veliki družabni škodljivci, daj jim moramo pustiti čast, da so čista med hudodelci in zločinci. Za hohštaplerja ni vsak, kakor ni za pesnika; do neke mere velja tudi zanj stari rek: »poeta nascitur« (pesnik se rodi).

Dr. Wulffen nam je v omenjenem spisu odgovoril obsežno in izčrpno na vprašanje, kdo so hohštaplerji. Sleherni človek ima instinkte, ki so mu potrebni, da se vzdržuje v boju za obstoj. Poleg nagona jesti in piti se ima tudi poseben nagon

sameoilirane. Ta nagon se deli v instinkti uničevanja, instinkti pridobivanja in instinkti pritajevanja. Slednji je zelo važen.

Človek se pritaži, da koga zapelje v zmotno. Iz tega nagona izvirajo predvsem laži, ki jih smatramo za piškav sad omike, ki pa so v resnici prirojene. Kaj je živalski mimikrija drugega kot laž, sredstvo, da se nasprotnika zmoti in opehari? Naravoslovci so opazili pri živalih tudi vse polno pojavov zavestnega varanja in laganja. Če proučujemo psihologijo otroka, se zlahka prepričamo, da je instinkti pritajevanja ali prikrievanja človeku prirojen, t. j., da ima laž naravno podlago. Odtod izvira tudi pojav, ki ga čisto opazimo zlasti pri slabo vzgojenih otrocih. Otrok se jame hvaliti in delati »velikega«. To je posebna vrsta laži, ki jo večkrat vsade stariši sami tako, kakor vzgojujejo stariši sami otroke-lajnjivce, ker se lažejo in pretvarjajo pred otroci. Otroška fantazija se kaj lahko podvrže prijetnemu vzgonu hvaljenja in pretiravanja. Otrok v svojem naravnem nagonu uživa, če se mu posreči napraviti kak »kos«, t. j. koga nalagati ali opehariti — seveda v kakih malenkostnih rečeh. Vsi ti nagoni, ki jih ima — čeprav morda le v skriti obliki — vsak človek, so pri tipu ljudi, ki jih imenujejo Nemci »Hohstapler«, jako živi in razviti. Nagon samo-

hrane se v njih razvije v nagone pretvarjanja, varanja in laganja. Hohštapler se rad hvali; vsokdar pa rad pretirava.

Kakor rečeno, imamo opravka s čisto človeškimi lastnostmi. Dodamo jih še nekaj: Vsi smo več ali manj igralci. Že stari Epiktet je dejal, da človek ni nič drugega ko igralec na odru življenja. To ne velja samo s stališča smrti — večnega režiserja, ki načne in prekine našo življensko vlogo, ampak tudi s stališča človeškega dušeslovja. Človek hoče biti pred drugim drugačen kot je pred samim seboj. Lepši, boljši, mogočnejši itd. Kaj bi bilo z ženskami, če ne bi imele tega nagona? Žensko je priroda uprav obsodila k pritajevanju in pretvarjanju, kakor je dala cveticam lepše barve, da zvaljijo k sebi žuželke, ki stresejo prah v plodnico. In ženske se znajo imenitno pretvarjati — včasih nezavedno, drugokrat pa zavedno. Tako je v vsaki ženski nekaj izrazite »hohštaplerije«, ker sleherna na ta ali oni način, v kakršensibodi namen vara in moti moškega. Zato je tudi vsaka kličikaj inteligentna ženska relativno sposobnejša za odsko igralko nego moški na enaki stopnji. Pa tudi moški ne prestopajo »igrajo« svojo vlogo in — lažejo. Poglejte kakega nadutega birokrata ali oficirja, kako se dela mogočnega, oblastnega in silnega, ko ima opraviti s človekom, ki mu je

podrejen. In politiki, pa drugi mogotci! Komedija! Toda kaj bi ljudje brez tega začeli?

Vrnimo se k Wulffenu. Pisec nas opozarja, da se vsak izmed nas oklepa teh ali onih iluzij, vsak rad sanjari, kako bi bilo na pr. tako in tako, to se pravi, čisto drugače, kakor je v resnici. To so sanjarije, ki so dovoljene najspodobnejšemu in najbolj normalnemu človeku, če se mu že zahoče takega duševnega luksuza, in ne samo pesniku. Vsakega podi bodisi ambicija, bodisi interes kvišku ali naprej za smotrom, ki se mu zdi lep in blažen. Ta pa še ni hohštapler. Le korak dalje — pa smo že čez mejo. Treba je le, da en izmed teh nagonov pod tem ali onim vplivom naraste (hipertrofija, pravijo biologi), pa je že človek na potu, da pride kot prevelik iluzionist, preglasen lažnjivec, preneroden slepar navzkriž s kazenskim zakonom. Vplivi so različni: predvsem dedna obremenjenost, slaba vzgoja, slaba družba itd. V veliki večini primerov ima sigurno vlogo dedna obremenjenost.

Wulffen nam navaža celo vrsto primerov iz življenja, ki pričajo, da je hohštapler užival v lepem »kosu«, ki se mu je posrečil. Užival je na enak način kot uživa otrok, če lahko lokavo prevari očeta ali mater, ali kot uživa pesnik ali umetnik, ko mu fantazija imenitno zasnuje kako no-

x E. R. Burrouhs: Tarzanova mladost v džungli, roman V. del. Poslovenil — ž. V Ljubljani 1925. Založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Strani 220. V seriji zanimivih in privlačnih Tarzanovih povesti je izšel kot V. del: »Tarzanova mladost v džungli«. Če so že bili prvi 4 romani po svoji originalnosti domislekov, po svoji napetosti in čudovitem miljeju, v katerem se gibljejo Tarzanovi doživljali vobče, presenetljivo, nadvse zanimivo in zabavno čtivo, ima pravkar izišli peti del svoj poseben pomen in svojo čisto posebno privlačnost. Kar so prejšnji deli pri razvijanju pestrega glavnega dejanja prezrili, namreč duševno stran človeškega bitja, to vsebuje v zabavni in mični obliki peti del: Tarzanova mladost v džungli. Ves ta razvoj Tarzanov je prepleten z mikavnimi pustolovščinami in šegavimi nagajivostmi, s katerimi se mladi Tarzan zabava v svojem orjaškem prirodnem gledališču in pokazuje kot misleč človek svojo nadmoč nad surovimi silami pragozdskih živali in vrazasto mentaliteto primitivnih zamorskih plemen. Če so vzbudili prejšnji deli Tarzanovih povesti tako veliko zanimanje in pozornost čitateljev, bo peti del še nadkrilil prejšnje knjige po svoji poglavitvi, po novih efektnih in pošaljivi zabavni vsebini, ki bo vzbujala zanimanje pri starih in mladih pri inteligentu in pri priprostem človeku. Hvala je knjiga tudi kot mladinsko čtivo. Oprema in cena sta enaka prejšnjim delom: oprema okusna, cena nizka. Ta obširen, zabaven roman se dobiva pri založnici Zvezni knjigarni v Ljubljani in v vseh drugih slovenskih knjigarnah.

lovni moči nad 18. letom 132.904, od 14 do 18 leta 15.694 in od 12 do 14 leta 1373. 22 podjetij ima zaposlenih vsako čez 1000 delavcev, 37 s 500 do 1000, 120 s 200 do 500, 133 s 100 do 200, 218 s 50 do 100, 600 s 20 do 50, 653 s 10 do 20, 7419 podjetij ima zaposlenih vsako manj kot 10 delavcev.

Delavska brezposelnost je bila v l. 1924. večja od one v l. 1923.

Dostava železniških vozov za prevoz drv za kurjavo. Direkcija državnih železnic nas obvešča: Prometno ministrstvo je odredilo, da se mora prevoz drv za kurjavo v sedanjih sezonah pospešiti in končati do pričetka izvozne sezone, t. j. približno začetkom meseca oktobra. V času izvozne sezone se ne bodo nikomur dostavljali železniški vozovi za prevoz drv za kurjavo. Ta odredba velja za civilne, državne in železniške pošiljke. Interesenti se opozarjajo, da do pričetka izvozne sezone pospešijo nabavo in odpošiljanje drv.

Dobave: Vršile se bodo naslednje oферtalne licitacije. Dne 30. julija t. l. v pisarni Stalne vojne bolnice v Ljubljani glede dobave svinjske masti, riža, zdroba in krompirja. Dne 1. avgusta t. l. pri direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave cina. — Dne 4. avgusta t. l. pri 40. pešpolku v Ljubljani glede dobave makarone, pšeničnega zdroba, ješprenjčka, fižola, riža, svinjske masti, olja in kisa. — Dne 10. avgusta t. l. pri direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave telegrafsko-telefonskega materiala. Dne 14. av-

gusta t. l. pri direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave mehaničnih in električnih strojev za električno centralo na postaji Subotica. Dne 17. avgusta t. l. pri upravi državnih monopolov v Beogradu glede dobave blaga »amerikan«; pri direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave aparatov za brzojavne, telefonske in signalne naprave; pri direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave telefonskega oročja; pri Komandi vojnega okruha v Otočacu glede dobave mesa za garnicijo, Otočac; dne 18. avgusta t. l. pri Komandi mesta v Sisku glede dobave mesa za garnicijo Sisak; dne 20. avgusta t. l. pri intendaturi Vrbaske divizijske oblasti v Banjaluki glede dobave mesa za garnicijo Banjaluka. — Predmetni oglasi so v pisarni zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.

Sedaj je dobro!

Pravi mož, ko mu je njegova pametna žena hrbet in ude nadrgnila s **FELLERJEVIM BOLEČINE OLJAŠAJOČIM ELSAFLUIDOM.** Imate bolečine v udih? Nahod? Glavobol? Zobobol? Grče. Trpite na slabosti? Slabem spanju? Nervoznosti? Poizkusite Fellerjev Elsafluid, kateri vam bo v hudih dneh dober prijatelj. En zavoj s 6 dvojnatiimi ali 2 specialnima steklenicama z zavojnico in poštnino za 62 dinarjev pri lekarnarju **EUGEN V. FELLER v STUBICI DONJI, Elsatrg 201, Hrvatska.**

Ideal jugoslovanske vasi.

Vas Prikaz na Moravskem.

Praga, v juliju 1925.

Nedaleč od Olomuca na Moravskem se nahaja vas, ki jo obiskujejo ljudje od blizu in daleč. Prihajajo celo tujci iz daljnih dežel, ki potujejo po Češkem, zakaj Čehi jih s ponosom opozarjajo na to vas, češ, oglejte si naše vzorno selo. Pravzaprav so češke vasi na taki stopnji, da bi bile lahko masikateri deželi vzor. Vendar pa vas Prikaz vse druge vasi prekaša in je lahko ideal vsem velikih in bogatejših narodov. Danes je še izjema; utegne pa se zgoditi, da bo spričo češke podjetnosti dobila še veliko sestra.

Če se vozite iz Olomuca v Prikaz — pripoveduje dopisnik CEPSE — menite, da vas vodi železna cesta kam v pozabljene očetovske kraje, zaostale, s kmečkimi ideali, kakor jih poznamo iz slik in romanov 18. stoletja. Praga je ozkotirna, vagoni majhni, lokomotiva pa vaš spominja časov zaslužnega Georgea Stephensa. Upravičeno si mislite, da so kraji revni in prav radi tega zaostali.

Ko izstopite v Prikazu, se preverite, da ta sklep ne velja vedno in povsod. Prikaz je moderna in bogata vas. Tu ni revežev; prebivalstvo pridno zasleduje tehnične izume in vaška občina se na vso moč briga za dobrobit vasi. Vas ima samo eno ulico, ki pa je dolga cel kilometer. Z obeh strani ulice, ki je tlakovana solidneje nego v marsikaterem mestu (Beograd bi lahko zavidal moravski Prikaz) so zgrajene kmečke hiše. Poslopja so preprosta, a okusna in po ve-

čini dvomadstropna. Na vsakem se nahaja velika električna žarnica, ki razsvetljuje ulico. Z obeh strani je zasajeno skrbno negovano drevje.

Vas šteje 171 hiš in 1241 prebivalcev. Ker imajo Čehi velike vasi, je Prikaz pravzaprav manjša vas. Kmetje se po vnanjosti ne razlikujejo od kmetov drugih čeških vasi. Njih obrabi so takisto ožgani od solca in roke žuljave od dela. Le iz oči jim bliska redka bistroumnost in velika samozavest, nemara celo ponos. Zakaj tudi nel Sloves njihove vasi je že zdavnaj prešel češke meje. V Prikaz prihajajo Romuni, Italijani, Nemci in celo Amerikanci.

Sredi vasi je spomenik Svobodi. Predstavlja mladega kmeta, ki zre ponosno čez vas. Osvojen je bilo krona osvobodilnemu delu, ki se je že zgodaj vršilo v tej vasi. Delu za ekonomsko osamosvojitve kmečkega ljudstva, brez katere ni trajne politične svobode. Vas Prikaz je začela napredovati od leta 1876, ko je bila v tej vasi na vzpodbudo nekega Vyslouřija osnovana konzumna zadruga. Kasneje se je zgradila na zadrugi podlagi velika mlekarica, leta 1910, pa tudi zadruga pekarna. Ta vaška podjetja so se kaj dobro obnesla. Delničarji so imeli lepe dobičke, občina pa čedne dohodke. Veliko zaslug ima župan Vaca. Na njegovo vzpodbudo so zgradili vaščani Narodni dom z divno, povsem meščansko restavracijo, gledališko dvorano in s čedno opremljenimi sobami za izletnike. Poleg Narodnega doma stoji velika nova šola, poslopje, ki čisto nali-

kuje mestni gimnaziji. Dalje je zgrajeno lepo vaško kopalnišče, urejena je tudi kanalizacija. V sleherni hiši sveti električna luč. Vsa domača in poljedelska opravila se izvršujejo s pomočjo strojev in motorjev. Vas ima veliko zadržno živinorejo, ki slovi daleč naokoli.

Samo ob sebi se ume, da v tej vasi ni človeka, ki ne bi znal čitati in pisati, dalje, da imajo veliko ljudsko knjižnico in stalen diletantski oder. Včasih gostuje v njihovem Narodnem domu olo-maška opera.

V mesecu maju se vrše v Prikazu razstave. Tako n. pr. razstava živine, razstava pridelkov in izdelkov vaških zadrug, kmetijskih strojev itd. Ob tem času prihajajo gostje od blizu in daleč. Pokaže se stara slovenska gostoljubnost: vsa vrata in vsa dvorišča so v času razstav gostom odprta. Vsak lahko stopi v hiše in hleve, si ogleda vzorno gospodarstvo, snago in okusno opremo v hišah, racionalno izrabo prostorov in pridelkov.

Taka je vas Prikaz na Moravskem. Čehi žele, da bi bile vse češke vasi take: bogate, napredne, zadovoljne. Tudi mi bi želeli, da bi vas Prikaz na Moravskem postala vzor jugoslovanskim vasi. Prosvitljeni, načrtani in zadržno organizirani kmetje naj bi bivali v zdravih, snažnih stanovanjih in izkoriščali vse pamente pridobitve moderne tehnike. Veliko dela bo treba, da dospemo vsaj malo dalje od sedanjega stanja. Treba pa je tudi duševne reorientacije ljudstva. Pri nas se vse preveč vzdržuje in čišla kmečka starokopitnost. Toda starokopitnež ne pride daleč. Moderno, prosvitljeno in zadržno vas bodo ustvarili samo napredni kmetje, ki so sposobni za samostojno mišljenje in prosti od predsodkov svojih očetov.

Morilčev dnevnik.

Ljubezen močna kakor smrt.

»Lidové Noviny« poročajo iz Olomouca: Minuli teden je v Šumperskem Narodnem domu delavec Jozef Slobodnik prerazal grlo služkinji Mariji Pospíšilovi in vrgel njeno truplo z drugega nadstropja, nato pa se je sam zarezal in skočil skozi okno. Imel pa je smolo: v naglici stonjena rana ni bila nevanna in tudi pri padcu je imel več sreče nego nesreče. Sedaj leži v jetniški bolnici in je bil že zaslišan.

Pravi, da se je seznanil s Pospešilovo l. 1923 v Olomoucu na neki plesni zabavi. Od tega časa je imel ž njo ljubavno razmerje in je zahajal tudi v njeno stanovanje z vednostjo dekletovih starih, ki niso imeli nič proti njunemu znanju. V zadnjem času pa je postala Pospíšilova hladnejša, medtem ko jo Slobodnikova ljubezen še rastla. Odsla je za služkinjo v šumperski Narodni dom, Slobodnik pa je šel za njo in si v Šumperku poiskal delo.

Najzanimivejše na tej ljubavni žalogrji je to, da je delavec Slobodnik pisal dnevnik kakor kak francoski markiz in tako papirju zaupal svojo ljubavno bolest in njene nepravilke. Iz dnevnika, ki so ga našli pri njem in ki je sedaj last sodišča, je videti, da je že v naprej zasnoval umor svoje »ohlajene« ljubice. Tako piše v lakoničnih stavkih:

4. julija. Taval sem ves dan in jo iskal. Ni je bilo.

5. julija. Kako pregnati slabe misli! Sel sem za njo z zavestjo, da jo najdem.

6. julija. Prevarila me je z goljufivo ljubeznijo.

7. julija. Že zopet se bliža nevihta.

8. julija. Zgodilo se je, česar sem se najbolj bal. Zopet mi je nezvesta. Moja ljubezen je preveč silna, toda ona je tako hladna. Moram se ji maščevati, ako se ne uda in se ne popravi. Zrtvoval bom svoje življenje in vzal njo s sabo. Danes je zoprn dan; ne vem, koliko še bo takih!

12. julija. Moram se maščevati. Dvajset mesecev sem živel ž njo, pa me je varala z drugimi. Sree mi krvavi od bolesti, toda dalje se ne morem igrati s sroem!

Tu se je dnevnik zaključil, zakaj prišel je tisti zoprn dan, najgrši od vseh. Pri Slobodniku so našli še pismo s sledečo vsebino:

»Moja usoda je kruta, tudi če sem sin premožnejših starišev. O ma ubožica ne ve, kaj jo čaka; še poje si veselje, medtem ko jaz že prežim na svoj plen. Je res ubožica in zgodaj jo ubijam! Premožnja 26.000 K sem izgubil radi nje; ne morem ji odpustiti, a je tudi ne morem prepustiti drugim. Moja ljubezen je tako močna, da brez nje ne morem živeti. Sodba moja je: smrt obeh, moja in njena. Ne morem si pomoči. Z Bogom. Jokanja in solz ni, vrag živi in ljudje umirajo.«

Dnevnik in pismo sta čisto slovenske izpoved. Za morilca pa bodo ti dokumenti vrlo obtežilni, ker kažejo, da je pripravil umor po načrtu in pri polni duševni zavesti.

Lysiform
v slučaju zaraze neophodno potreban

Gospodarstvo.

Statistika naše industrije in obrti.

Centralna inspekcija dela v ministruvstvu za socialno politiko je izdala poročilo za l. 1924, iz katerega posnemamo: Poročilo vsebuje 25 različnih industrijskih in obrtnih panog. V celoti je bilo v naši državi 8146 podjetij, od teh je bilo 6291 zavarovanih za slučaj nesreče. 1793 podjetij ima značaj tovarn, 2586 podjetij ima pogon na motor, 5308 pa na ročno delo.

V letu 1924 je bilo prijavljenih novih podjetij 551 napram 961 v letu 1923. Inspekcija dela je intervenirala v 15.750 slučajih. Delo je bilo ustavljeno v 90 primerih radi denarnega pomanjkanja.

V l. 1924 je bilo 7297 slučajev nesreče, od teh 144 smrtnih. V l. 1923 pa je bilo 6295 slučajev nesreč, od teh pa smrtnih 193, torej 49 več.

Strajkov se je udeležilo 5155 delavcev; pri tem je bilo izgubljenih 622.914 delovnih ur v vrednosti 3.860.929 Din.

V teku lanskega leta je bilo zavarovanih 8146 podjetij z 175.607 delavci. Od ženskih delovnih moči je bilo zavarovanih nad 18. letom 19.968, od 14. do 18. leta 5528, od 12. do 14. l. 130; od moških de-

vo delo. Mnogi hohštaplariji so bili rojeni za čisto druge vloge: njihovi bolj prefinjeni nagoni bi se lahko pojavili v plemeniti obliki, če bi bili rojeni v ugodnejših socialnih razmerah in bi bili skrbneje vzgojeni. Marsikak hohštapler ima intuicijo in duhovitost umetnika, toda pod vplivom razmer je postal iz njega slepar in zločinec. Zato imamo hohštaplarje, ki so postali slavni, ker so imenitno rešili svojo vlogo, kakor vojskovodje, politiki in umetniki, ki so bili mnogokrat takisto dedno obremenjeni, a so dobili drugačno vlogo. Svinčena krogla je ista, ni pa isto, če nekdo s kroglo ubija in se nekdo s kroglo brani!

Hohštapler ima torej silno razvita instinkta pretvarjanja in pridobivanja. Manjka pa mu skrbna kontrola razuma, nedostaja mu moralnega čuta. Včasih ga instinkti nezavedno zvabijo v zločin in misli, da je na pravi poti. Vendar pa vobče ni mogoče trditi, da bi bil hohštapler nepreračunljiv in pravno neodgovoren. Nasprotno: hohštapler večinoma vse skrbno premisli, pretuhita in prevdari, manjka pa mu sicer moralne sile, ne manjka mu pa intelektualne.

Vsi veliki hohštaplerji so bili stremunji, častihlepni ljudje, ki so hoteli igrati vlogo. Propadli dijak si je želel postati zdravnik in se čisto sanjaril v krojaški delav-

nici, kako bi bilo, če bi bil sedaj imeniten zdravnik. Dokler so to sanjarije, je prav njemu in drugim. Če pa ima ta krojač tudi druge lastnosti, ki pomagajo hohštaplerjem k uspehu (n. pr. lepo postavo, siguren nastop, dober jezik), se bo nekega lepega dne elegantno oblekel in se v tujem mestu predsvajlil kakim možitve želim devici kot dr. med. X. Y. Devica mu bo verjela, mati bo vihala nos in delala račune z bodočim zetom, navsezadnje pa bo »dr. med.« pod to ali ono pretvezo izvalil denar in izginil. Takih primerov je vse polno; marsikateri hohštapler si je ponaredil dokumente in se celo poročil. In niso se nasmotile zgolj meščanske hčerke, marveč tudi aristokratije, ki same neprestano »igrajo vlogo« in se delajo lepe, vzvišene in fine, pa jih kak spreten partner iz hohštaplerskih vrst tako lepo pritegne v svojo igro, da mu slede slepo in zanosno tja do nepričakovane razkritja. Wulffen, ki je bil izpočetka državni pravdnik in kot tak specialist za sleparje, pripoveduje: Mnogi taki ptički ali ptičice so se tolikanj vživeli v svojo vlogo, da so bili samu trdno prepričani, da jih je »usoda« nenedoma pretvorila v grofe, doktorje itd. Jokaje so pripovedovali, kako bitko je bilo prebujenje v kriminalu! Verjamemo! Sanje so vsedkar lepe in včasih bi res bilo dobro, če bi nas kaka »usoda« pretvarjala

proti vsem družabnim pravilom in običajem v najsrečnejše ljudi. Vsekakor pa je baš prevelika zatopljenost do sanjarij najbolj bolečnejša stran hohštaplerije; zdrav človek, pa najsi je tudi sanjar, ve, da je za uspehe v življenju treba energije, dela, sposobnosti in znanja ter da je najnesljivejše to, kar si človek pridobi z čelom in na soliden, pošten način.

To so le nekatere strani »hohštaplerske psihologije«, kakor nam jo je podal dr. Wulffen v omenjeni knjigi. Manjkajo pa številni primeri iz življenja, ki jih je pisec zbral iz raznih časov in narodov in ki jarko karakterizirajo ta tip družabnih škodljivcev. Menimo, da ni bilo napačno, da je knjižnica »Društvo« izdala srbohrvatski prevod Wulffenovega spisa. Zakaj naša družba je mlada, parvenijska; razni stremunji in voglarji so pri nas kaj pogosti, zato je dobro, če se natančneje seznanimo s psihologijo lažnjivcev in varljivcev, ki ne zapeljejo samo ožjega kroga posameznikov, ampak včasih celo širšo družbo, če so primerno maskirani ter se pojavijo v času in na mestu, kjer je najmanj odpora.

B. B.

Kupujte srečke Doma ubogih!
Cena Din 50.—

Romunska Tamara.

Po ljubavni noči je usmrtila 32 lju-
bincev in konzervirala njih trupla v
svojem stanovanju.

V Velikem Varadinu se pripravila
premiera strahotnega filma, ki je na-
menjena članom tamošnjega sodišča. —
Avtorka libreta je vdova romunskega
trgovca gospa Renici. Film prikazuje
njene zločine tako kot jih je sama pri-
povedovala. Gospa Renici je dosegla re-
kord v zločinstvu, zakaj priznala je, da
je umorila dva svoja soproga, štiritletne-
ga sina in dvaintrideset ljubimcev.

Njenemu priznanju prvotno sploh ni
nihče verjel, ker se je zdelo, da je vse
skupaj izmislila bolna domišljija. Pre-
iskava pa je dognala, da ni izmislila. V
njenem stanovanju so razkrili strahotne
reči. Tam so še ležala trupla skoraj vseh
žrtev, konzervirana v posodah iz ploče-
vine. Med umorjenimi so Romuni, Srbi
in neki Norvež.

Gospa Renici je svoje žrtve zastrop-
ljevala. Ker je imela veliko častilcev, ki
so k nji prihajali na skrivaj, mi nihče
ni opazil. Nekateri so pogrešali, ven-
dar pa ni bilo mogoče najti sledu za
njimi.

Preiskovalnemu sodniku v Velikem
Varadinu je izpovedala hladno in mirno
vse strahotne zločine, ki jih je bila sto-
rila v svoji divji pohoti. Sodni zdravniki
ki so spoznali, da je ta morilka osamel
patološki pojav.

V preiskovalnem zaporu je spisala hi-
storijo svojih zločinov v obliki filmske-
ga libreta. Številni ameriški filmi so
ponudili gospej Renici, da jo sprejme-
jo v svojo službo: ji zagovarajo najvišjo
plačo, če bo oproščena. Zdi se pa, da je
taka razsodba izključena in gospa Reni-
ci bo morala pod vislice.

Nehote se spominjamo rusko-tatarske
pravljice o kraljici Tamari, ki je živela
na Kavkazu, vabila k sebi ljubimce in
jih po ljubavni noči usmrtila. Pesnik
Lermontov je pel o Tamari, da je bila:
»prekrasna kak angelj nebesnij,
kak demon kovarna i zla.«

Ali je romunska Tamara lepa kot an-
gelj, tega nam naše poročilo iz Budim-
pešte ne pove. Sigurno pa je, da je hu-
dobnejša od demona. Njena duševnost je
strahotna, brezdanja uganka.

Kramarji in slinčni »prililkovci« so izra-
bili to priliko in postavili šotore. Ljud-
stvo je pričelo zbirati denarne prispevke
za gradnjo cerkve. Oblasti so ostale na-
pram fanatični masi brez moči in so se
morale udati. Ljudstvo je še zelo primi-
tivno in je brezdvoma ta slučaj le sad
sugestije mas, ki je tam, kjer je izobraz-
ba nizka, še zelo močna in vplivna.

Ljubzenska zgodba L. N. Tolstoja.

Lev Tolstoj je znan ruski pisatelj in
verski mislec. O njem še vedno izhajajo
številne biografije in spomini, ki разо-
devajo razne strani njegovega življe-
nja. Ena izmed njegovih resničnih
zgodb je tudi ta-le: Bile so tri sestre:
Tamja, Liza in Sonja. Tanja je bila naj-
starejša; Liza je bila v mladosti zelo
resna ter se ni nikoli igrala s sestrama
in ostalo deco. Sonja je bila zdrava de-
klacija s polnimi lici, velikimi temnimi
očmi, nekoliko čustveno razpoložena.
Pravila je, da je vedno v naprej zaslu-
tila in občutila nesrečo.

— Sonja ne bo nikdar srečna, je čes-
to dejal njen oče.

Mlada leta so vse tri sestre preživele
neskrbno in srečno. Njihov oče je bil
dvorni zdravnik Bers. Stanovali so v
Kremlju. Ko so deklice odrastle, je bilo
v stanovanju gospoda Bersa vsakdar ja-
ko živahno; prirejali so hišne zabave,
čajanke, ples. Čestokrat je posetila te
zabave tudi grofica Marija Tolstoj s
svojimi otroci ter njen brat Lev Nikola
jevič Tolstoj.

Kjer je mladost, tam je ljubezen. —
Tanjin ideal je bil mladi jurist Saša
Kuzminski. Sonji je ugajal mladi Poli-
vanov. Samo Liza se je vživela v sa-
mo sebe — ni se prišla njena doba.

Grof Lev Tolstoj je bil vedno, kadar
je prišel v Moskvo, dobrodošel gost v
Bersovi rodbini. Najčese se je razgo-
varjal z resno Lizo o literaturi in umet-
nosti. Na njegov pritisk je spisala Liza
dve povesti »Luter« in »Mohamed«. Ve-
dno večje prijateljstvo grofa Tolstoja
z Lizo ni ugajalo Lizini materi, ker so
se pričele širiti v moskovskih krogih
razne govornice. Toda Lize ni to prav-
nič oviralo; postala je živa vesela, ču-
tila se je kakor prerojena. Videlo se je
očitno, da je Liza doživela neko spre-
membo.

Mala Sonja je čelo vprašala sestro
Lizo, ali ljubi grofa, Liza je odvrnila
kratko: »Ne vema.«

Bersovi so prišli tudi na letovišče na
Jasno Poljano, kjer jih je grof Tolstoj
zelo pogosto obiskal. Končno pa se je vi-
dele, da grof ni zaljubljen v Lizo, tem-
več v Sonjo. Na predvečer Sonjinega
godu — bilo je meseca septembra leta
1862 — je prišel v goste grof Tolstoj.
Bil je nenavadno razburjen, tako da ni
mogel niiti igrati na klavir. Na koncu
je stopil k Sonji ter ji izročil pismo.
Sonja, ki je bila takisto razburjena, ker
je vedela, za kaj gre, je stopila v drugo
sobo ter prečitala grofovo pismo:

Sonja Andrejevka!
Meni je neizrečno težko. Tri tedne je
že, odkar neprestano govorim sebi: dan-
es ji moraš reči. — Vsako noč mislim
na lepe minule dneve, ter si očitam, za-
kaj ji že nisem rekel? — Pismo Vam iz-
ročim le tedaj, če ne bom imel toliko

moči in poguma, da bi vam ustmeno po-
vedal, kaj mislim in čutim.
V Vaši rodbini menijo napačno, da
jaz ljubim Lizo. Temu pa ni tako. Jaz
ljubim Vas, Sonja, samo Vas. — Položi-
te roko na srce in mi povejte odkrito, ko
premislite, kakor mora premisliti po-
štena oseba, ali hočete postati moja že-
na? Če me res ljubite in ako čutite res-
nično ljubezen do mene, recite: Da. Ako
dvomite, da bi me mogli svobodno lju-
biti, recite brez bojazni: Ne. »Ne« mi
bo težak, vendar pa sem dovolj trden,
da prenesem to bolešč.

Pričakujem Vašega odgovora
Lev N. Tolstoj.

Med čitanjem je prihitela v sobo Li-
za, ki je preplašeno vprašala:

— Kaj piše grof?
Sonja je odgovorila komaj slišno:
— Razkril mi je ljubezen.
— Odbij ga! je vzdiknila Liza, vsa
besna in preplašena.

Med tem je stal grof Lev v sprejem-
ni sobi pri peči, gledel in napeto pričau-
kaval odgovora.

Vrata so se odprla, vstopila je Sonja
ter mu rekla: »Da.«

Čez 8 dni — 23. sept. 1862. — je bila
gospodična Sonja Tolstojeva soproga.

Prevratna Kitajska.

Cesarski dvori propadajo, »solnični car«
odvisen od tuje milosti.

Sijaj starega Pekinga, tega »prepo-
vedanega mesta«, v katerem so se kopi-
čili vsi čudeži večstoletnega kitajske-
ga cesarstva, je obledel. Obsežne cesar-

ske palače, ki so bile nekoč čudežna
skrivnost, so danes zapuščene in opu-
šene. Vsak potnik ima vstop vajuje, če
plača malenkostno vstopnino. Dragocene
dvorane so spremenjene v urade repu-
blikanskih uradnikov. Radovedneži se
podijo po dvoriščih in ogledujejo zaprte
dvorane. Odkar je zapustil palačo zad-
nji kitajski cesar Hsuan Tung s svojo
mlado soprogo, razpada dvor. Rdečkasto
obzidje, ki je obdajalo »prepovedano
mesto«, leži v razvalinah. Kamenje na
tleh je še edini očividec onih skrivnosti
v dvoru, ki jih je nekoč zapiralo pogle-
dom tujevc.

Mladega cesarja zasledujejo do skraj-
nosti vneti politični omladinci, ki se bo-
je monarhističnega prevrata in bi eks-
cesarja najrajši spravili s sveta. Cesar
ska rodbina je vložil pri najvišjem so-
dišču v Pekingu tožbo, v kateri zahteva
vrnitev premoženja, ki so ga ugrabile
čete generala Fenga, ki so ga zasedal »za-
branjeno mesto«. Predsednik sodišča
Wang-Ta-hsieh, ki je bil tudi ministrski
predsednik v republiki, je odložil sodbo,
češ, da je vprašanje preobsežno in po-
trebuje več časa za presuđiranje. Radi
tega je cesarska rodbina zašla v veliko
stisko in bedo. Namesto krasnih kraljev-
skih oblačil, ki so jih preje nosili, mo-
rajo sedaj člani cesarjeve družine nositi
navadna delavska oblačila. Iz bede, mi-
mo katere jim je grozila še smrtna roka
revolucionarjev, jih je rešil neki dvor-
ni služabnik, ki jim je prepustil svojo
vilo v Tientsin. V tem kraju, ki je pod
japonsko oblastjo, je cesarjeva rodbina
varna vsaj pred preganjanjem Kitajcev.

Trg. lokal se odda v najem s
prvim avgustom. Tezno št. 10.
Maribor. 1526

Pleskarski pomočnik se sprej-
me. Nastop takoj. Naslov v
upravi lista. 1536

Odda se v najem trgovina
z mešanim blagom. Oddeljena
od kelodvora 1/4 ure. Naslov
v upravi. 1535

Lokal za pisarno, skladišče, de-
javnico ali stanovan o Dravska
ulica 10, oddam takoj. Pojas-
nila istotam, I. nadstropje, vr-
ta 11. 1537

Obrotniški pomočnik se sprej-
me na stanovanje. Wildenra-
nerjeva 16 vrata 1. 1539

Vajenec z mešč. solo se sprej-
me proti plači pri Vatra-aku-
molator, Strossmaierjeva ul. 3.
1543

Vajenec z ljudsko solo se sprej-
me proti plači v kovinsko li-
valnico »Ruda«, Frankovanova
ulica 10. 1543

Debolročna gostilna se odda
v najem oz. na račun. Potrebn-
na kavejca Din 20.000. Vpra-
šati oglašni zavod Kovarčič,
Slomskov trg 16. 1545

Spalnica, dobro ohranjena, se
radi selitve ugodno proda. Ko-
paliska alica 34. 1546

Mostna tehtnica v Betnavski
cesti 1, je zopet v prometu.
1544

Prima bohinjki sir, vedno
sveži in v vsakih množinah,
po zelo ugodni cenli, nudi v
vsaki množini prva slovenska
mlekarna v Mariboru, Jenko-
va ulica 6. Istotam vedno sve-
že prima kisló mleko. 1539

Pozor! Motanje v transformator-
jih kakor dinamó in motorjih
na vsako napetost in požganih
strojev. Izdelovanje vseh repa-
ratur. Vsako popravilo v elek-
trotehničnih strojih, aparatih
in avtomagnetih. Likalnike, ku-
halne plošče etc. Na novo pre-
delovanje svetilnih aparatov.
Strokovnjaško delovanje pod
garancijo po najnižjih dnevnih
cenah. Velika zaloga v strojih
in ves električni material, likal-
nike, kuhalne plošče, električne
peči, svetilne aparate, kavi-
lne aparate itd. po cenah izven
vsake konkurence. Pohvalne
priznanice. »Dynamo«, Maribor,
Slovenska ul. 16. 1448

Letošnji 1533

kateri je za slabokrvne
pravo zdravilo, se začne
točiti 26. julija v

kavarni »Jadran«

kjer se dobi tudi črno
pristno dalmatinsko vino z
otoka Krke kakor tudi tukaj
zelo priljubljeni ormoški
»Riesling« in domača gnjat.

1426

1426

Odda se s 1. event. s 15. argu-
stom 1925 lepo opravljena
soba v podnajem in sicer v
Cankarjevi ulici. Reflektira se
le na solidne gospode. Naslov
v upravi lista. 1499

Strojna plotarna M. Vezjak,
Vetrinjska ul. 17, izvršuje vsa
v stroke spadajoča dela iz do-
nešene volne, avile in bombaža.
Dalo: ruto (robci) 20-40 Din
veste 25-45 Din, jopce 30-80 Din
jumper 20-40 Din, nogavice,
nove, 10 Din, podpletenje 7 Din.
1401

Profesor pripravlja srednje-
šolce za izpite, zlasti v jezi-
kih. Raalagova 15, pritišče.
1506

VELIKI KAVARNA

Ponedeljek, dne 27. Sreda, dne 29.
Petek, dne 31. julija 1925

VELIKI KONCERT

z umetniškimi vložki.

Sodelujoči:
NIKOLA SINKOVSKY
BELA LENARD
ARANKA FODOR
PEPO WINTERHALTER

1426

KLUB-BAR

Zadnji spored v sezoni

Kako nastajajo legende.

V madžarski občini Szakacs, županija
Gomogy, se je pripetil dogodek, ki je
silno vznemiril tamošnje prebivalstvo.
Dve kmečki deklici sta pasli pri vsakem
potoku občinske gosi. Zdajci opazite
prikazen Matere Božje in njenega sina
Jezusa. Prikazen sta videli pod mostom.
Brž sta pohiteli v vas in vest o čudežu
se je bliskoma raznesla od hiše do
hiše.

Pričelo se je veliko romanje v kraj
pod mostom. Kmalu pa so se božje pri-
kazni »preselile« na neko akacijo. Lju-
dje so v trumah prihajali opazovat pri-
kazen. Oblasti niso vedele, kaj naj stori-
jo. Poslale so orožnike, da bi razgnali ro-
marje. Toda nebeske prikazni so zno-
vile tudi oči mož oborožene postave in
so sami o tem poročali oblastem. Stevi-
lo romarjev je vedno bolj naraščalo.

E 1171/25-7

Dražbeni oklic.

Dne 19. septembra 1925 ob 10. uri se
bode vršila pri podpisanem sodišču, v
sobi št. 27, dražba nepremičnin vl. št. 328,
329 in 339 d. o. Sv. Magdalena (Maribor),
trinaestropna hiša, 10 njiv v skupni vred-
nosti 967.543 Din.

Najmanjši ponudek Din 648.028-66.

Pod najmanjšim ponudkom se ne
prodaja

Vse drugo je razvidno iz dražbenega
oklica na sodni deski.

Okrajno sodišče v Mariboru, odd. IV.,
dne 23. junija 1925. 1547

E 1186/25-6

Dražbeni oklic.

Dne 9. septembra 1925 ob 11. uri
vršila se bode pri podpisanem sodišču, v
sobi št. 27 dražba ene polovice nepremič-
nin vl. št. 105 d. o. Pobrežje, hiša, go-
spodarsko poslopje, svinjak, šupa, stav-
bišče, rastlinjak, vodnjak, pašnik, vrt,
njiva v cenilni vrednosti Din 40.259-20.

Najmanjši ponudek znaša Din 21.947-32

Pod najmanjšim ponudkom se ne pro-
daja.

Vse drugo je razvidno iz dražbenega
oklica na sodni deski.

Okrajno sodišče v Mariboru, odd. IV.,
dne 27. junija 1925. 1548

POZOR! Samo pri J. Trojnu na
Glavnem trgu 17 se dobí

270 cm široko platno à Din 70—
Creppe de Chine od Din 68— naprej

kakor tudi vse drugo blago
po konkurenčnih cenah 1534

!! Oglejte si pred nakupom !!

Nogavice svileni flor Din 22,— 30,
la svileni flor Din 36—.

Moške nogavice, otroške nogavice, otroške 1161
majce po najnižjih cenah pri tvrdki

Anica Traun, Maribor, Grajski trg 1.

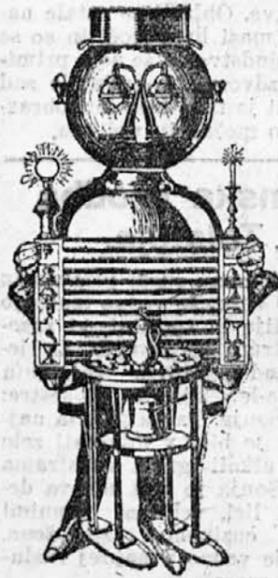
INSERATE za tu- in inozemske liste
sprejemama uprava »Tabora«.

KREDITNO DRUŠTVO MESTNE HRANILNICE

V MARIBORU

Sprejema vloge na tekoči račun po dogovorjeni obrestni meri, za katere jamči tudi Mestna hranilnica kot taka in konečno celo mesto z vso davčno močjo.

Podrobneje informacije je dobiti v društveni pisarni, palači Mestne hranilnice, to je Orožnova ul. 2, prtljiče na levo.

NAZNANILO.

Vljudno naznanjamo, da izdelujemo umetno mizarska, gradbena, tapetniška in dekorativna dela. Oprema za neveste, ter tudi posamezne komade, žimnice, vložke, divane, otomane, omare, postelje, kredence za jedilnice in kuhinje, opremo za gledališča, kinomotografije in kavarne. Polaganja linoleja, tapetiranje sob itd. Popravila se izvršujejo po najmodernejšim slogu, solidno, okusno in po umerjenih cenah. Pri oddaji vsakršnih del in novih popravil blagovolite, zahtevati oferte!

Zaloga pohištva **JAGODIČ & SAJKO**
Maribor, Rotovski trg 3. (Pri stolni cerkvi). 1452

Pristopajte
k Jugoslovenski
Matici,

- Leseno pohištvo
- Železno pohištvo
- Tapetn. pohištvo
- Pisarn. pohištvo
- Posteljna oprava
- Preproge 12
- Zavese
- Blago za pohištvo
- Posteljno perje

po izredno nizkih cenah v zalogi pohištva

Karol Preis

Maribor
Gospodarska ulica št. 20
(Pirchanova hiša)
Svoboden ogled!
Ceniki brezplačno!

VRVI

za stavbe, dvigala, perilo itd. mlinske oprti, motvoz, mrežice za otroške postelje, žime, afrique — nudi

Na veliko

J. N. ADAMIČ

Na drobno

Tel. 454

Vetrinjska ulica št. 20

Tel. 464

Dobro blago

po nizki ceni dobite le pri tvdkl

J. N. ŠOŠTARIČ

Maribor, Aleksandrova cesta 13.
Trgovina z modnim, manufakturnim, suknenim in platnenim blagom, perilom, konfekcijo in pleteninami. Na debelo in drobno.

Nekaj novega!

Upeljala sem v svoji galanterijski trgovini, Slovenska ulica št. 2, dosedaj v Mariboru še neznano specialno podjetje s prvovrstnimi parfumerijami in enak. artikelnim ter z velikimi zalogami najfinejšega mila po najnižjih cenah. — Prdite vsi, da se prepričate! Vabi k cenj. obisku

M. Slanič, Maribor, Slovenska ul. 2

1503

KOVINOSTISKARSKÉ

Izdelke nabavite najbolje 1450 pri

RADO NIPIČ

Tržaška cesta št. 6

Desinfekcijska sredstva

Sanitol, Sanofarm, Saneolin ima stalno lekarna pri Sv. Anehu, Maribor, Glavni trg 20.

VELESEJEM V LEIPZIGU

Tehnički sejem: 30. avgusta do 5. septembra
Tekstilni sejem: 30. avgusta do 3. septembra

Največji in najstarejši mednarodni sejem sveta!

Za razstavljalce in kupce jednako važno!
Prijava in pojasnila pri častnem zastopniku

W. Strohbach, Maribor, Gospodarska ulica 19

1500

I. grafični umetniški zavod

MARIBORSKA TISKARNA

D.D. MARIBOR JURČIČEVA ULICA ŠT. 4

litografija
kamnotiske
knjigotiske
knjigoveznica
rotacijskitiske
stavnii stroji
stereotipija
plakaterski
zavod

PREVZAME VSA V TO STROKO SPADA JOCA DELA V ENI IN VEČ BARVAH
ZMERNE GENE! TOČNA POSTREŽBA!

NAJVEČJE PODJETJE TE STROKE NA BIVŠEM ŠTAJERSKEM